

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évi negyvedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-8 kr. 7 kr., 2-6 kr. 3-5 kr. o. é. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelte.

A „nyitott” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középposta, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, oct. 7.

(D.) Megszokta a világ a francia és angol sajtó ítéletét tekintélynek tartani; s főképp ez utóbbi az európai alkotmányok kérdéseiről a legilletékes bírót lehet; mert az angol alkotmányos érdekeket, fejlettségnek párja bizonyítvánnyal nincs Európában.

Schmerling ur theoreticus kísérletei, s complicit és zürzavaros eszméinek alkalmazása korában az angol és francia lapok egyhanguan kétségbe hozták folyvást Austria alkotmányos szándékait, az alkotmányos köpeny alatt, melylyel a centralistáktól párcellence alkotmány-ministernek nevezett nagy büroaucrata takarózott, az angol s francia sajtó éppen úgy tudta mint mi a german supremaciai törekvéseket, s e célra folytatott erőszakot, s éppen azért nemcsak az ugynevezett alkotmány jövőjében, de magában Austria alkotmányos szándékában is kételkedett folytonosan.

Ez ítéletnél semmi inkább el nem kár-hoztatá Schmerling ur theoriáját, midőn ő az uralkodó Felső alkotmányos eszméjét csak úgy volt képes alkalmazni, hogy ez alkalmazás fufangossága miatt az európai mivelt nemzetek magát az alkotmányos szándék valódiságát hozták komoly kérdés alá.

A Belcredi-ministerium programja más véleményre vont maga után. Az angol s francia sajtó, mely sok kérdésben ellenséges állást foglal egymással szemben, most a Belcredi-ministerium programját egyhangú tetszéssel kísérik. A francia sajtó a februári patens felfüggesztésében hivatkozást lát a népre, s proclamatióját az európai társadalom újabb eszméinek, az angol sajtó a korona valódi haladását látja ebben a tiszta s határozott szabadelvűség felé.

A világ legerősebb s legcompetensebb ítélete szól azon irány mellett, a melyet a birodalom s Magyarország mostani kormánya vett, s a nagyvilág e közvéleménye reményt adhat a népeknek, mert erősíteni fogja az a kormányt vett irány kivételében, s ily nagy közvélemény vértje alatt könnyebben állhat ellent azon reactionnak, a mely kicsinykés érdekekért a nagy észlét tévesztve, a kormány útjába akadályokat kíván gördíteni. Az európai sajtó kedvező hangulatát magának a diplomatiának is kedvező hangulata kíséri, s a francia kormány már rokonszenvét ki is fejezte s szerencsét kívánt Austriának azon új irány felett, mely az alkotmányos nemzetek jogérzetére s alaptörvényeire támaszkodik.

A porosz hegemonia mellett buzgó német lapok azonban nem mennek az európai egyhangú ítélet ezen áradatával, ők szeretnék azon germanisálók törekvését, a mely Schmerling ur politikáját jellemezte, mert hisz ez által nemzetiségük lóditott volna keletre, s másfelől Austria még egy pár századig is úgy el lett volna foglaltva a magyar királyság leigázott népeivel, hogy ez alatt a porosz felsőbbség a legpompásabban kinőtte volna magát egy német császársággá; míg most ő Felső újabb nyilatkozványa ezen reményeket igen sok részben meghusította.

Meghúsította először azért, mert a dinastia a mint a magyarok jogérzetét megnyugtathatja, birodalmának legcompactabb s legnagyobb nemzetiségére még teljesebb biztossággal támaszkodhatván, ezenkívül stratégiai szempontokból is Magyarország a birodalom erőfejtésének s védelmének kulcsa levén; a birodalom fegyveres erejének s hadképességének tekintélye a régi lábra azonnal visszaáll, s a porosz hegemoniai törekvéseknek, a mikor szükség lesz, fegyverhatalommal is útjába állani kétszeresen képes leend.

És meghúsította másodszor azért, mert éppen most Poroszország egy reactionarius ministerium vas-kezelével verte nyitgá a porosz alkotmányos jogot, a melyet a Schleswig-Holsteinnal szerzett igen csekély gloire, kevésbé pótolhat az alkotmányozó érzelmi németek szívében; és midőn ők az austriai kormányt a józan haladás és szabadság útján látják, hol a népek közvéleménye általi kormányzás magasztos eszméje szolgál irányadónul, hol a theoreticus kísérletek helyett, történelmi és gyakorlati jogok és igazságok kezdik vezérelni az uralkodást; valóban kár-

déssé válik, ha valjon az itt fejlődő alkotmányos szellem nem fog-e még nagyobb hőditást tenni apránként a német nemzet közvéleményében, mint a mit a fegyveres erő a félelem és függés eszközeivel még ma összetartani képes.

A közszellem hódít, s ha Austria népeinek közszelleme az újabb kormány-irány által szabad fejlődést nyer, valóban Austriának nem lesz szüksége fegyveres erejére is számítani, a reactionarius porosz kormány hegemonialis törekvései ellen.

Mindenestre egy kormányra nézve a legbecsületesebb út a positiv törvény s a nép alkotmányos jogainak útja, s ha nem magasztalná az egész világnak minden értelmes nemzete az austriai kormány által vett újabb irányt, akkor is ezen iránynak becse és ereje önmagában van; mert egy nagyhatalom főfeladata nem az, hogy mások véleménye által hányattassék, de sokkal inkább az, hogy nemes példája, igazságos kormányzata által másokra is irányadónak folyjon be, s az emberiség közszellemét mind magasra fejlődő intézményei által emelje és ébreszse.

Csak két módja van az uralkodásnak, a hatalom önkénye, vagy a törvény s szerződésék sérthetlensége. Azon kísérletek, melyekkel Austria négy éven át vajdított kívül esnek mindkettőn, s épp azért, a mily hatatlanok valának, épp annyira lehetlenné váltak a jövőben.

Nem tűnődünk tehát azoknak nyugtalan-ságán, a kik ama rendszer erélyeiből ragaszkodva, készek volnának a magyarok alkotmányát máglyára vetni. Nyomoru törekvések az emberi társadalom nagy igazságai mellett meg fog hiusulni és királyságunk alkotmánya azon dicső fényben fog újból fölemelkedni, a melyet ezredév óta meg nem törhetett multja által jövőre is kiérdemelt.

Kolozsvár, oct. 10.

(D.) A „Hermanstädter Zeitung” idei october 6-iki számában e cim alatt: „Auch zur Lage” egy cikket hoz, a melytől mi nagy meglepetéssel olvastunk, s tanait legnagyobb részben osztani készek vagyunk; megkivánjuk azonban egész ünnepélyesen, hogy a „Herm. Ztg.” is az általa felállított tanak minden természetesen, és úgy a positiv törvényekből, mint ő Felsőének octoberi és szeptemberi manifestumaiban kimondott s egyenesen királyi akarattól folyó következményeit fogadja el.

Minket a Schmerling-rendszer annyira terrorisalt, s a Bach-Schmerling-rendszernek ma is itt uralkodó sajtótörvénye annyira fenyeget, hogy a kormány tényeire szabad bírálatot valamint soha, úgy most sem mondhattunk; innen történt az, hogy a kolozsvári gyűlésről is törvényességi szempontból tüzetes taglalatot nem adtunk, csak is annyit állítunk fel általános vonásokban, hogy a képviselőt, a mely az 1848-iki törvény értelmében választatik, törvényes, a mennyiben a képviselők a törvény által követhetőségre jogosított hatóságokat képviselnek; de törvényen ellenkezik az, hogy a szász városoknak külön képviselet adatott, s ezáltal azon kis terület, mely nincs kétakkora mint Hunyad megye; több képviselőhöz jutott, mint a székelyföldön kívül Erdély egész többi része; és még ezenkívül csak azt érintettük, hogy a hely sem törvényes, a hová a képviselet összehívott; mert ha a verivirkolás elmélete nem áll, úgy Erdély képviseletét a törvény értelmében csak is Pestre lehet összehívni.

Miután azonban a kormány — valószínűleg a szászok és oláhok kedvéért, mert mi székelyek s magyarok azt soha sem akartuk s annál kevésbé kívántuk — ezélszerűnek vélte az erdélyi képviseletet még egyszer az „erdélyi részek” területén külön kihallgatni; bizva a kormány legitim irányu törekvésében, nem akartuk bírálat alá venni intézkedését, s az egész feletti ítéletet a képviselőkre relegendük.

Azonban Szebenben a szabadsajtó útját a „Herm. Ztg.” megtörte; s a fenemített szász lap az erdélyi gyűlés legalitásának oly mélyebb bonczolásába bocsátkozhatott, a melyet nekünk annál kevésbé lehet ignorálnunk, mert azon lap ez alkalommal nézeteit nagy

részben osztjuk, s örvendünk, hogy a „H. Ztg.” megnyitá előttünk a sajtószabadság sorompóit, és így saját eszméinket ezen országgyűlés megítélésére nézve nem is kell eredetileg elmondanunk, hanem csak is a „Herm. Ztg.” után kell magyarrá lefordítanunk.

Ki gondolta volna, hogy valaha a „Herm. Zeitung”-ot a változott körülmények miatti indulatosság oda ragadja, hogy eszméit, nézeteit mi is aláírjuk: valóban betelik, hogy az ember haragjában igen gyakran válik ösztintévé.

A „Herm. Ztg.” megtámadja a „Wien. Abend Post” azon cikkét, melyben a szeptemberi manifestumról szól, s egyuttal alkalmai vesz az országgyűlést összehívó királyi leiratot is megvagdálni, így kezdvén: „mit versicherung von „verfassungsmässig” und „Legalität” ist es aber nicht gethan.”

„Mi törvényes a Kolozsvárra összehívott alkotmányos országgyűlésben?” ezt kérdi legelőbb is a „Herm. Ztg.” és így folytatja: „részt kell venni abban a legnagyobb részben nem törvényes guberniumnak, nem törvényes főhivatalnokoknak, nem alkotmányosul választott képviselőknek, csak is egyedül a regalisták lesznek „verfassungsmässig” tagjai annak, sőt még ők sem verfassungsmässige, mert egy nem alkotmányos gubernium, s egy nem alkotmányos udvari kancellária által ajánlottak.”

„Mi nem foghatjuk fel — így folytatja a „Herm. Ztg.” — hogy ezen országgyűlés hogyan nyilatkozhatik a kiegyenlítés mellett?

Ezután aztán megtámadja a lap azon arányt, a hogy a népesség közt a képviselők választásánál nincs arányban; itt azonban gondosan kikerüli azt, hogy ezt kiválólag az 1848-iki törvénytől való eltérés okozza a mennyiben a szász városok részére másfél tuczet új követet szurtak be a regalisba; s a taxas városok is nem mint 1848-ban egy, hanem mint azelőtt két képviselőt küldenek.

Tovább menve, e lap kikél a szász unionisták ellen; de ez utóbbi dolgok nem tartoznak a mi felvett tárgyunkhoz, azért csak azon eszmékről szólnunk, a miket a szász lap után átvettünk, s a miket — elmondjuk, hogy mennyi részben? — mi is osztunk.

Tökéletesen igaza van a „Herm. Ztg.”-nak abban, hogy a gubernium nem verfassungsmässig, néhány tagját kivéve, most is valamint azon néhány tag akkori visszalépésével még sokkal kevésbé volt az 1863-ban, midőn a szebeni gyűlésen magát kormányzóknok által képviseltette. Egész törvényes guberniuma ha még lesz valaha Erdélynek, csak akkor lesz, midőn azt a magyar királyság ministeriuma fogja kineveztetni, minthogy az 1848-iki törvények a guberniumot a ministeriumnak alárendelék, a ministeri felelőség fogalma szerint pedig ily közigazgatási gremium csak is ministerium kifolyása lehet, mindaddig, míg e részben a törvényhozás másképp nem intézkedik.

Igaza van a „Herm. Ztg.”-nak némileg abban is, hogy a főhivatalnokok sem alkotmányosul; de itt, a mint mondtunk, csak némileg van igaza; mert a főispánok kinevezése királyi jog, a király pedig törvényes urunk; tehát az általa kinevezett főispánok törvényesek; a székely főkirálybírók a nép választása alá tartozván, nem törvényesek, a szászok grófja népválasztás, s királyi kinevezés által törvényes.

A királyi hivatalosok törvényesek, a mennyiben azok vannak összehíva, a kik 1848-ban is királyi hivatalosok voltak, s kiknek ama törvény azon jogot adta, hogy a felsőház tagjai legyenek Pesten; és törvénytelenek annyiban, a mennyiben a szebeni gyűlés új regalistái is meghívtak, a kik sem a régi törvények qualificatioit nem bírák, sem 1848 szerint nem létezhetnek.

A mi a képviseletet illeti a törvény azt mondja, hogy választó az, a ki addig is választási joggal bírt, s ezenkívül a régi jogosulatlanok közül mind az, a ki 8 forint egyenes adót fizet, s még ezeken is alól, minden község két képviselőt által. A királyi regalis a legutóbbiak mellőzésével éppen ezeknek adja meg most is a választói

jogot; tehát a kit e választói megválasztának, az a képviselő törvényes, ha a törvény től erre feljogosított hatóság kebelében választatik.

E szerint a Kolozsvárra összehívandó képviselők mind törvényes képviselők lesznek, kivéve azon nagyszámú képviselőt, kiket a sok apróbb s nagyobb szász város küld, miután a szász városoknak külön képviselete nem volt soha, és nem is lehet soha addig, míg a szász városok a szász székekkel egy jurisdictiot képeznek, és sem törvénykezéssel, sem közigazgatással el nincsenek különítve, sem oly népességgel nem bírnak, hogy külön választási kerületet képezzenek; és így egész újdun választási joguk a legtökéletesebb anomalia is.

És kivéve továbbá a taxalis képviselőknek felerészét, miután a törvény a taxalis helyeknek csak egy képviselőt enged, most pedig kettőt választatnak velők. A többi képviselő oly törvényes, a minél törvényesebb ma semmi sem lehet.

Azt mondja a „Herm. Ztg.”, alkotmány-szerűtlen a gubernium, és nem verfassungsmässig az udvari kancellária; — s ebből azt hozza ki, hogy tehát az erdélyi gyűlésen a képviselők a kiegyenlítés mellett nem nyilatkozhatnak.

Mi keblünkre öleljük a „Herm. Ztg.”-ot, s üdvözöljük mint az alkotmányosság és szabadsajtó hőst, a ki eszméinknek a sorompókat megnyitotta, a melyeket oly nehezen elfojtva tartottunk mellünkben.

Im a „Herm. Ztg.” bebizonyította, hogy még azon országgyűlés sem alkotmányos, a mely az ország legrégibb alkotmánya értelmében van összehíva, s a hol a népválasztási jogban a későbbi törvény szabadelvű intézkedései elfogadtattak; nem törvényes, mert nem alkotmányos gubernium és kancellária ajánlatára állottak elő annak némely közegei; ennél fogva kérdésen kívül azon gyűlés nem csak hogy törvényeket nem hozhat, de még a kiegyezkedés feltételeibe sem bocsátkozhatik.

Igaza van a „Herm. Zeitung”-nak, és ugyebár, hogy az 1863-ki gyűlés, melyet nemcsak hogy egy nem alkotmányos gubernium és kancellária hívott össze, hanem egészen ő teremte annak választási jogát, választó kerületeit, szerkezetét, létszámát, regalistáit, mindenét; ugyebár, hogy azon gyűlés sokkal kevesebb, sőt éppen teljességgel sem volt verfassungsmässig: következőleg az még sokkal kevesebbé gyakorolható a törvényhozás jogát, mint a kolozsvári, a melyen legalább a régi regalisták, a királyi tábla, és kormányzó régi tagjai, s a választási joggal nem octroy, hanem évezredes jog alapján bíró megye- és városok képviselői csakugyan törvényesek?!

Ugyebár, hogy ha a kolozsvári gyűlés, melynek csakugyan abszolút többsége törvényes, nem bír törvényhozói illetéssel, a miatt, mert ott vannak a guberniumnak nem verfassungsmässig tagjai, ott vannak a szász városoknak nem verfassungsmässig képviselői stb.; ha a gyűlés e miatt törvényhozásra képtelen: még sokkal képtelenebb volt az 1863-diki, a hol nemcsak hogy verfassungsmässig semmi sem volt, hanem az összes székely és magyar nemzet erdélyi része sem volt jelen.

Mi ezen dolgokról nem akartunk beszélni, s hallgattunk volna, hogy igazítsa a képviselet, ha a szász lap is hallgatott volna; de miután a szász lap felszólalt, s cikkeit a mostani kormányval ellenséges centralista lapok möhöz kapkodják át: im nekünk is el kell mondanunk észrevételünket.

Mi magyarok és székelyek soha sem ringattuk magunkat azon föltevésben, hogy a kolozsvári gyűlés érettünk van összehíva; mert Erdély törvényes országgyűlése nem itt van. Ezen gyűlés célja az lehetett, hogy a habozó néptöredékeknek módjuk legyen az unionnak 1848-ban fenhagyott összeillesztési feltételei körül tett intézkedések végérvényesítésére a még lehető lépéseket megtenni.

Mi részünkről ennek helyét sem itt látjuk; de a kormánytörekvéseknek meddő jogviták általi depopularisatiójára, s meghusítására nem törekedünk, s különösen nem akartuk antioipálni a képviselők nyilatkozatát.

Most a „Herm. Ztg.” lelkiunket meg-

nyugtatta. Ő proclamálja, hogy az erdélyi mostani országgyűlés sem törvényes; holott az kivéve a becsusztatott szász városi képviselőket, a mennyiben csak egy külön erdélyi gyűlés az obsolet törvény alapján összehívható volt, annyiban valóban alkotmányosnak mondható.

Ennél tovább nem mehet a kormány arra nézve, hogy itt valami törvényszerűt létesítsen, a „Herm. Ztg.” pedig határozottan elítéli és bebizonyítja, hogy ez is alkotmány-szerűtlen.

Ebből pedig mi a tanúság? Az, hogy tehát Erdélyben törvényes országgyűlést összehívni nem lehet.

Elfogadjuk e tant; de jól megértsük. Tehát Erdélyben alkotmányos országgyűlést összehívni teljes lehetetlen.

Vegyük elé már most az octoberi diplomát. Mit mondott ki alaptörvényül ő cs. kir. apostoli Főlsége?

A diploma első pontja ezt mondja:

„A törvények hozatalára, megváltoztatására, és megszüntetésére való jog általunk és utódaink által csak a törvényesen egybegyűlt országgyűlések közreműködésével fog gyakoroltni.

Továbbá a III-dik pontban ez van:

A törvényhozás minden egyéb tárgyai (a birodalom közös ügyein kívül) ... a magyar koronához tartozó királyságokban és országokban **előbbi alkotmányaik** értelmében fognak elintéztetni.

A diploma fenebbi pontjai nagyon világosak, és pedig azokat nem kormánya által, hanem saját nevében s hatalmából mondá ki a császár, s így az a változó kormányokkal nem változhatott. Az első pont kimondja, hogy a törvényt **megszüntetni** csak a törvényes országgyűlésen lehet.

Van két törvény egymást kiegészítő, a mit az ország hozott, és a király megerősített.

Egyik törvény a pozsoni 1848-ki VII-ik törvényezik, a másik a kolozsvári II-dik törvényezik.

Ezen cikkek szerint Erdély képviselete áll a még életben levő királyi hivatalosokból, a kik a felsőbb tagjai, áll a vármegyék, a székelyszékek, és a szászszékek, úgy szintén M. Vársárhely, Gyula-Fehérvár, Kolozsvár, Szamosújvár, Erzsébetváros két-két, és Abrudbánya, Vizakna, V. Hunyad, K. Vársárhely, Hátszeg, S. Szt. György, Udvarhely, Ilyfalva, Csik-Szereda, Bereczk, Szék, Oláhfalva és Kolozs egy-egy követéből.

Ez Erdélynek törvényes képviselete; mely a II-dik cikkből szintén elősorolt szabad választásból foly ki; oly szabad választásból pedig, a melyhez hasonló nincs Európában, midőn nemcsak a legcélszerűbb (8 forint) census mellett adja a választói jogot, de ezen kívül, hogy a választásba az egész nép befolyjon a II. t. cikk 4. §-a meghatározza azt is, hogy mindenik község még a fenebbiekén kívül, ha 100 fűstöt számlál, küldjön kebeléből két választót, mely utóbbi intézkedés által a választói jog egész a legszegényebb rétegek jogosultságáig ki van terjesztve.

Ez Erdély egyedüli verfassungsmászig képviselete, és más sem ilyen, sem olyan nem lehet, midőn ezen képviselet törvényben van foglalva, az octoberi diploma I. pontja pedig kimondja, hogy a törvényt csak a törvényes országgyűlés és egyéb semmi sem szüntetheti meg. Miután a kolozsvári második és a pozsoni hetedik törvényezikket, a törvényes közös diéta ekörig meg nem szünteté, az octoberi diploma III-dik pontjában előbbi alkotmányunk értelmében ígért törvényes országgyűlésünk csak Pesten lehet.

Erdélyben tehát törvénytelen vagyis nem az ország alkotmánya szerinti országgyűlés nem lehet, mert ő Főlsége, mint alaptörvényt mondá ki, hogy csak az előbbi alkotmány értelmébeni gyűlések lehetnek.

Törvényes s alkotmányos gyűlése pedig az erdélyi képviseletnek a fenemlített 1848-ki törvények értelmében csakis Pesten, a királyság közös parlamentjében lehetván, Erdélynek külön verfassungsmászig gyűlése semmiképp sem lehet.

E szerint egy külön, törvényhozási képvisített erdélyi gyűlés lehetetlenség.

Ezeknél fogva mi a „Herm. Zeitung”-nak igazat adunk. Az octoberi diploma után törvényt csak alkotmányos országgyűlés hozhat és törülhet el.

Alljon a „Herm. Ztg.” szavának, és soha el ne feledje a mit most kihirdetett.

Kül- és belföldi levelezés.

Dobokamegye, oct. 4.

Méltóságos báró főispánunk ma a megye minden osztálya értelmiségéből alakított egyéneket értekezletet tartott. Elhatározott a jövő héten, oct. 12-én bizottmányi gyűlést tartani, a melyen a követ-

választó jogosultságot összeíró bizottmányok fognak kinevezetni. Felsőbb rendeltől a bizottmány 100 tagu lehet. Az értekezlet az 1861-diki bizottmány tagjaiból választotta. S igen helyes, mert az 1848-ki élő bizottmány tagok egészítették ki magokat 1861-ben. S most az ezekből alakulás mégis több törvényszerűt színezettel bír, mint ha az értekezletre meghívott önkényűleg teremtették volna meg a 100 tagu bizottmányt.

Követelőink megének egyik kedvenc szövegét, tanár Ócsai Ferenc, a másik Hosszú László (renegat román) miután Leményi Ferenc, (ezinté renegat román) többszörös felhívásra sem akarta a követelőiséget elfogadni. Pedig mi mindenesetre egy románt fogunk követő választani, habár a közelebbi szebeni gyűlésre választáskor román testvéreink a tekintetben is irányunkban elég illoyalisak voltak.

r. l.

Déva, oct. 5.

T. szerk. ur! Hétfőn, azaz: october 2-dikán tartatott meg ns. Hunyadmegye közönségének bizottmányi gyűlése, Déván a megye székhelyén, főispán felső szilvási mélt. b. Nopcsa Ferenc ur elnöke alatt, melyen a bizottmányi tagok közül mintegy százan, a megyei tisztikar teljes számával és feles halgatóság jelent meg.

Igazgató főbíró Jordán Domokos ur indítványára ő szokás szerint a mélt. b. főispán ur, a gyűlésbe meghívván, tíz órakor szólni nem akaró „éljen”-ek között elnöki székét egy csinos szerkezetű székfoglaló beszéddel foglalta el, melyben ő méltósága a gyűlést felhívja, hogy miután 4 évi szünet után ismét szerencsés ns. megyénk közönségét az alkotmányos tanácskozási terepén tövölhetni, illő, hogy azon tünéses fejedelemlnek, kiknek bölcs belátása és atyai gondoskodása ujjonnan megnyitotta számunkra az alkotmányos működés terét, leghálásb köszönetünket kinyilatkoztassuk.

Ő méltósága beszédét kitörő lelkesedés követte, mire a kivonatilag im itt következő fényes program beszédét mondotta.

Rövid ideig tartó kivétellel, majdnem 14 évi sanyaru küzdelmek és meddő kísérletek után, egy jobb jövő hajnala kezd derengeni. Ős alkotmányunk napja még csak alig kezd világítani, már is teljes remény tölti el keblünket, hogy várakozásunk és kitartásunk gyümölcsét legedesebbé fogja érlelni, és hogy anyai szenvedés s anyagi vesztések után, egy alkotmányos hazai kor védpaizsa alatt, végpusztulásnak indult anyagi jólétünk is alaposan lesz segítve. Az utat, melyen haladva mindenek legbiztosabban elérhetünk, maga dicső fejedelmünk kegyeskedett atyailag kijelölni és most már rajtunk áll, t. megyei bizottmány, azon várakozásnak megfelelni, melyet mind ő Főlsége legkegyelmesebb intézkedései, mind pedig hazánk szorongatott helyzete sürget.

Hazánk államjogi fejlődése egy új korszak kezdetén áll; jelenleg felsőbb intézkedések döntő, kiszámíthatatlan következzésekkel birandnak; kezünkbe van téve sorsunk és immár tőlünk függ, hogy választásunkhoz képest, vagy hazánk boldogító jogalapját most örökre biztosítsuk, vagy — a mitől a mindenható örizzen — előre nem látható bizonytalan jövőnek áldozatul essünk. Kövessük tehát áldott királyunk atyai útmutatását, kövessük hazánk bölcsenek tanácsait, fogjuk fel helyzetünket, nyújtsunk testvéri kezét a haza minden fiainak, szolgáljunk egy eszme, egy lobogó alatt, hazánk és Főlséges királyunk dicsőségére.

Ezután ő mlga e lapokban is közölt magas leiratokat ismertette, melyek fölolvastatván általános öröm és lelkesedéssel lönnek fogadva. A méltóságos b. főispán ur azon indítványa, hogy miután ő Főlsége, idei sz. Mihály hó első napjáról 3853. udvari szám alatt kelt kegyelmes leiratával, a jogfolytonosság alapján, a magyar koronához tartozó országok területi épségét és Erdély közjogi viszonyainak törvényes és alkotmányos alaponi biztos rendezését elrendelni méltóztatott, ő Főlségéhez, személye iránti hódoló tisztelete jeléül, egy hódolati felirat volna intézendő: a bizottmány egyhangulag elfogadta és szerkesztésével Baretai L. ur elnöke alatt egy harmas bizottmányt bizott meg.

A gyűlés másik főmomentumát nagy-ági görög e. esperes Domsán Benjáminnak mintegy illeten tartalmazó nyilatkozata képezte:

Tekintelve vére, ő Főlségének azon jótékony szándékát, hogy a haza közjogi és a magyar koronához való viszonyai rendezése végett egy utat méltóztatott kijelölni, nem tehetem, hogy a felett örömemet ne fejezzem ki; de az utat, melyet ő Főlsége m. kormánya s szándék kiviteltére kijelölni méltóztatott, igen kedvezőtlennek találom a román nemzetre nézve.

Azon út, az 1791-diki országgyűlésen hozott törvények alapján lön kitéve, mely országgyűlés kiváltságos és hűbéri természeténél fogva a három nemzet és négy vallás képviselőiből volt összealkotva. Hogy tehát a nem kiváltságos néposztálynak is, a folyó évi november hó 19-dikére egybehívott országgyűlésen való megjelenésre alkalom nyíttassék — ezen országgyűlés is az 1791-dik évi törvényből kifolyólag, az 1848 dik évi képviseleti törvény alapján, mely törvények lényegükben kiváltságosak — nyolcz frt censuson bivatott egybe.

Miután a román nemzetenek az előttünk álló országgyűlésen való képviseletére az említett országgyűlési törvények által megnehezítve, mond-

hatni majdnem lehetetlenné van téve, és miután a román nemzetenek az 1863. dik évi országgyűlési törvények által nyert képviseleti joga, a september elsejéről 3853. udv. sz. alatt kelt rendelettel egybehívott országgyűlésen háttérbe van szorítva: nem tehetem, hogy sajnálatomat ne fejezzem ki a felett, hogy a m. kormány által kijelölt terep, a küszöbön levő országgyűlés tanácskozásiában a román nemzet sem jogilag, sem tényleg részt nem vehet; mert az 1863. dik évi országgyűlési törvényeken alapuló jogunk, mely törvényeket a magas korona szentesítette, az újabb intézkedések által megsemmisítettek; tényleg pedig azért nem, mert az újabb választási törvény nyolcz forintos magas censusával s a kiváltságos osztályok jogosultságával szembe, ezen censuson kívül, képviseletünkre egyéb módot nem nyújt.

Habár a román, mint egyenlő jogosított nemzet képviseletére a megnyitandó országgyűlésen a jelen intézkedések által lehetetlenségre van kárhoztatva: még sem tanácsolom azt, hogy a helyzetből egészen visszavonuljon, sőt óhajtom, hogy a követválasztásokban résztvegyen, úgy mindazonáltal, hogy ezen eljárása nemzetemnek, az 1863. dik évi törvényekben nyert jogai eljátszása alapjául és indokálul ne tekintethessék.

E nyilatkozat illetőleg óvás ellen több birtokos tag felszólalni, és azt czáfolgatni akarván, szót kér; azonban a b. főispán ur, hogy a keserű vitának elejét vegye, ritka diplomatai ügyességgel magának tartja fenn a jogot az iménti nyilatkozatra észrevételeit megtenni; először is figyelemzetteti ő mlga előtte szöveget, hogy nyilatkozatát csak egyéni véleménynek nézheti, további replicájában fejtette, hogy miután a román nemzet az 1863. dik évi octroyált országgyűlést törvényesnek tartja, a magyar és székely nemzet ellenben azon országgyűlésnek törvényes alapját tagadja, Erdély benyomult közjogi viszonyainak rendezése csakis ő Főlségének a jogfolytonosság alapján kegyesen elrendelt intézkedései által nyerhetnek biztos alaponi megoldást, mert a jogfolytonosság fonálát csakis ott lehetett fölvenni, a hol az 1848 ban megszakadt, következőleg az egybehívott országgyűlést más alapon nem lehetett egybehinni, mint a rendes törvényes alapon. Ő méltósága után szólni kívánok a szöveget elállván. Domsán nyilatkozata a jegyzőkönyvbe fölvetetik.

Bizottmányi tag Makrai László ur indítványára jegyzőkönyvbe megvén, hogy miután ő Főlsége a kormány élére olyan férfiakat állított, kik mind hazafini érzületűek, mind politikai jelleműek, fogva a közbizalmat méltán megérdemlik, és kik sem elv, sem meggyőződésbeli különbség által a kormánytól nem választanak el, és ns megyei bizottmány az ő Főlsége által tett ígért és fogantatott elrendelt intézkedések alapján, a kormánynak és a kormány élére állított férfiaknak határoltan bizodalmat szavaz, s a magas kormányt sz. törekvéseiben gyámolítani hazafini kötelességének tartja.

Ezek után a b. főispán ur felhívja a bizottmányt, hogy a választó jogosultak összeírása, ennek megvizsgálására, és a szavazatok beszedésére szükséges bizottmányokat tegye be, és így a megye busz járásában három-három tagból álló összeíró albizottmányok, egy elnök, hat tagból és tollnokból vizsgáló bizottmány, és egy tízenegyes szavazatszámú bizottmány szerveztetik.

Végre a b. főispán ur a számosan megjelent tagoknak ré zvétkért szíves köszönetet mond, és a bizottmányt azzal a reménnyel bocsátja el, hogy nemsokára ismét együtt leend. (Folytatjuk.)

Filep Elek.

M. Vársárhely, october 3.

A marosszéki értekezlet eljárására, mely a lapokban közölve volt, legyen szabad, mint egyszerű falusi embereknek nekünk is észrevételeinket a nyilvánosság elébe juttatni; s ha netalán azoknak kifejtésében aggodalmasaknak látszunk, menten ki azon való megdöbbenésünk, hogy mi mindazt, a mi Marosszék irányában történt, nem magyarázhatjuk egyébre, mint hogy minket kisebb nagyobb mérvben kiskorúknak tekintenek.

Ezen kiskorúság állapotában helyezze veljünk székünket, a midőn t. é. september 27-kén éppen nem kicsiny kiterjedésű, sőt nagyon is népes számu megyénkben egy értekezlet tartatott az id. főtitzt jó belátása alapján kizemelt 64 számból álló egyéniségek által, a székhelyi kisebb és nagyobbseztű birtok- és észletheztű értelmiségből. Az értekezlet megnyitása után a 64 számu értekezlet tagjai között csak is két egyéniség véleménye előtt emelhetünk kalapot, kik, miként beszédek szövegében kifejtett nyilatkozatokból következtetni lehetett, azon fontos okból, mivel igen szűk számunk és közünek látták az értekezletet, a jelen politikai viszonyokhoz alkalmazkodva ugyan, de alkotmányos értelemben nyilatkozatokat megtenni mégsem muhattak el, s megyénkben az 1861-ben volt bizottmányi tagokat teljes számban összehívni indítványozták; azonban a többség megfogcsáthatlan önmegtagadással, az ögyülés által választott 500 bizottmányi tagokat azon 100 egyéniség személyében fogadta el, kiket egy az értekezleten kívül előre készített névjegyzékből a főtitzt ur felolvasott s ezzel az értekezlet el is oszlott.

Ha már egy ily módon összejezt 64 tagból álló conferentia jogosnak és illetékesnek érte ma-

gát az ögyülés választotta 500 bizottmányi tagokat eliminálni, s azok helyett a főispáni akarat szerint egy új 100-at kinevezni, legyen is felelős teitől, a józan közvéleménynek.*)

*) Lapjainkban mi is kifejeztük, hogy törvényesnek csak a közgyűlés által választott 1861-ki bizottmányt látjuk, és nagyon sajnáljuk, hogy egy pár helyütt az illető megyefőnökök nem a bizottmányokat hívták össze; minthogy azonban a bizottmányok a municipális jogokat ezáltal nem gyakorolják, s csakis a képviselők megválasztására szükséges előintézkedéseket teszik meg, nem látunk alkotmányunk restitúciójának jövőjére nézve semmi nagy veszélyt e dologban; egyzersmind ismerve Marosszék értelmiségét, meg vagyunk győződve, hogy 64 oly egyént onnan összehívni nem lehetett volna, a ki ily dimenziót elfogadjon a mikor a megyei jog gyakorláról lesz szó.

Szerk.

Egy oláh röpirat.

Most jelent meg és Stein János kiadó tulajdonosnál Kolozsvárt kapható 25 krért egy a mostani viszonyoknak megfelelő román röpirat. Címe: „Az erdélyi román nemzet vezetőinek politikája, az utolsó 5 év alatt.”

Írta egy román.

Ezen — sok jóakarattal és helyes felfogással írt — röpirat áll: egy előbeszéd- és öt fejezetből. Az előbeszédben elmondja szerző, hogy a helyzet komoly, azon abnormis állapot, melybe a haza sodortatott, tovább fenn nem tartható; éppen azért az együltlakó nemzetek minden fia, ki a közös haza és nemzet jóllétét óhajlja, türelmetlenül és kétségek közt várja a kifejtést. Azért írja ő is e munkát, leginkább a román népreztők 5 évi politikáját sorolva elő; mert sok oly intézkedésbe folytak be ők, melyek a törvényesség formájával sem bírnak, annál kevésbé foglalják magukban a haza és román nemzet jóllétét.

1) Az első fejezetben kifejti: hogy a 860. october 20-diki diploma által erkölcsileg vagy szellemileg csak annyit nyertek, hogy a publ. administrtionban a német nyelv a magyarral váltottatott fel; a magán ügyek, folyamodások s községi kezelésben a szabad nyelv használata még 1859 ben meg volt engedve. De anyagilag is csak annyit nyertek, hogy az adót már nem 2, hanem 20 katonára exequálja. Továbbá, hogy az 1861-ki conferentia a helyett, hogy Hosszú Józsefnek az 1791- és 1848-diki törvényeken alapult separatum votumára hajlottak volna, egy alkotmányellenes választási törvény octroyálását fogadták el stb.

2) A második fejezetben arról van szó, hogy a román vezetők saját hivataloskájok s magán érdeküknek meenyire képesek voltak föloldozni a nemzeti közügyet, az ellenvéleményeket pedig renegátoknak nevezték.

3) A harmadik fejezet előadja részletesen, hogy az 1863 beli oláh congressuson, hogy elfojtatt a szabad szó; ki volt mondvá, hogy csak oly képviselők választassanak az országgyűlésre, kik a vezényszót értik, t. i. papok, vagy hivatalnokok. Ennek kivételét P. vállalta magára, ki e végre minden eszközt felhasznál, s gyakran nem a legistább jellemű emberekkel tette magát érintkezésbe. Itt közli P. urnak két levelét kivonatban, melyek közül egyik A. espereshez, a másik V. urhoz íratott. 1-ső levél: „Esperes ur azon lesz, hogy M. D., ki a kormány embere, választassék meg követül; mert, ha történetesen H. J. választatnék meg, az uraságra és gyermekeire háramló szomorú következményeket magának tulajdonítva.” 2-dik levél: „Fájdalommal értesültem, hogy ott az általam kijelölt kormány emberén kívül egy más román és H. J. akar követ lenni; tegyetek meg mindent, hogy ne boldogultasson, és ha látjátok, hogy mégis sikerülne, adjatok kezét a szászokkal, mert inkább egy szász, mint egy ellenvéleményű román!” Itt látja, hogy a felszólalásoknak mik lettek következményei.

4) A negyedik fejezet elmondja, hogy a szebeni országgyűlésen a románok alkották a többséget, mégis rendre minden alkotmányos jogokat kiadtak kezükből, hogy a reichsrathba mehessenek; a Leopoldi diplomát megsemmisítették; a főúrvényszéket ma a hazába határozták, holnap Bécsbe küldték; s csak egyetlen egy román találkozott, ki azt kívánta, hogy mielőtt a birodalmi tanácsba követeket küldenek, rendezzék itthon belligyeiket; de ezen román senki által sem pártoltatott stb.

5) Az ötödik és utolsó fejezet ily formán szól: Miért mentetek a birodalmi tanácsba? Ott sem a birodalomnak, sem a román nemzetenek, sem a ti létükt östökösseitek Schmerling, Nádasdy, báró Reichensteinnak, sem magatoknak nem használtatok, csak a németek és csehek előtt neveltségessé tettétek magatokat, kik szemetükbe mondák, hogy a kormány satellesei vagytok stb. Nem érdemltek, hogy a nemzet tovább is hidjen nektek, s vétek volna annak vezetését továbbra is a ti kezetekben hagyni. Schmerling, Nádasdy, Reichenstein és Zichy nem kevesebbet akartak, mint a 48-i törvényeket s a magyar alkotmányt megsemmisítve, helyébe egy újat octroyálni; de ezen férfiak a kormányrud melől elmozdítottak s ő Főlsége teheti, hogy mind azt, mi 1862-ön innen történt, visszavegye, mint ezt II. József és I. Ferenc királyok tették. De nem is akarok én — mond végre szerző — azoknak beszélni, kik Bach alatt kezdtek s Nádasdy alatt főmélőóságokra emelkedtek; hozzád fordulok a román nemzet és irodalom regeneratora Baritiu György, kit ezek árulónak nyilatkoztattak: főlészó-

*) Lapjainkban mi is kifejeztük, hogy törvényesnek csak a közgyűlés által választott 1861-ki bizottmányt látjuk, és nagyon sajnáljuk, hogy egy pár helyütt az illető megyefőnökök nem a bizottmányokat hívták össze; minthogy azonban a bizottmányok a municipális jogokat ezáltal nem gyakorolják, s csakis a képviselők megválasztására szükséges előintézkedéseket teszik meg, nem látunk alkotmányunk restitúciójának jövőjére nézve semmi nagy veszélyt e dologban; egyzersmind ismerve Marosszék értelmiségét, meg vagyunk győződve, hogy 64 oly egyént onnan összehívni nem lehetett volna, a ki ily dimenziót elfogadjon a mikor a megyei jog gyakorláról lesz szó.

Szerk.

litak, hogy a 848-diki törvények mellett — a szül-
sleges revisióval — nyilatkozván, vedd kezébe a
törvényesség zászlóját, s az ünnekek nérgétől még
romlatlan ifjúság s a szabadságra vágyó román
nemzettel célhoz jutsz! Mert csak az 1848-ki tör-
vények, a szükséges revisióval, képezhetik most leg-
szébb álmunkat! Ezt kívánja az uralkodó, ezt a
magyar nemzet, ezt a birodalom jóléte, s a román
nemzet boldogsága!

Különfelek.

* A napokban tíz szekeren érkezett meg
az országgyűlési terem összes butorzata a trónnal
együtt. Néhány nap alatt a terem teljesen be lesz
rendezve.

— Sterka Sulutiu Bécsben. A „Debat-
te” írja: „Egy itteni centralista lap tudni akarja,
hogy az erdélyi románok érseke az erdélyi udvari
korlátnok gróf Hallerhez a kormány politikájáról
kemény szavakat mondott volna. A kinek szeren-
cséje van gróf Hallert ismerni, tudni fogja, hogy
— nem is számítva azt, hogy ő korlátnok s lovas-
sági general — nem azon emberek közül való, a
kihez „kemény szavakkal” szólani lehet. Ellenben
mi azt constátálhatjuk, hogy érsek ő exca itt igen
hathatos helyről, igen komoly és szilárd szót hal-
lott. Az érsek korszerűtlen „nyílt levele” nyilván
kifirtette, hogy ő exca oly kezektől vezetett, a
melyek nem románok, s ő magát oly cizelokra hasz-
náltatja fel, melyek az erdélyi románok érkeivel
ellenkeznek. Saguna metropolita elutasítá magától
az érsek agitatiojában részt venni, oka igen egy-
szerű. A metropolita rövid Bécsben mulatása alatt
teljes meggyőződést nyert, hogy sem ő Felsége-
nek nincs szándékában, sem azon irányban, melyet
ő Felsége a kormány elé tűzött, az erdélyi romá-
nok legújabbán kivívott jogait érinteni. Ő Felsége
kegyelme mellett az erdélyi románok nagy nemzeti
víványukat Saguna rendkívüli diplomai ügyes-
ségének, politikai éles látásának köszönhetik; s
nem kételkedünk, hogy most is, midőn az erdélyi
magyarokkal kiegyezés pillanata itt van, örömet
fognak az ő nézeteihez csatlakozni.

— A szász nemzeti gyűlés folyó hó 9-dikén
tartá meg ez idők szerint első ülését. A gyűlést a
szász nemzeti ispán egy hosszabb beszéddel nyi-
totta meg, melyben többek közt mondja: „Ő Fel-
sege nem zárhatta el füleit a birodalmi tanács fel-
iratában kifejezett azon óhaját előtt, mely szerint
a Magyarországi kiegyezkedés megkísérteendő.
Remélni lehetett, hogy ez egyezkedési kísérlet csak
Magyarország és Horvátország irányában fog kez-
deményeztetni, miután az „erdélyi országgyűlés”
az octoberi diplomát s a februári patenst már in-
articulálta, s követelt a birodalmi tanácsba is el-
küldötte. De a sept. 1-sőjén kelt rescriptum által
az 1863-ban egybehívott Landtag eloszlatott, s
Kolozsvárra nov. 19-re új választási rend alapján
egy új erdélyi országgyűlés hívott össze, minél-
fogva Erdély is bevonatott az egyezkedés actiójába.
A szász nemzet legfőbb érdekei érintetvén és által,
kötelességének ismeré az universitás tagjait össze-
hívni, hogy a solidaris magatartás iránt megállá-
podbassanak stb.” A megnyitó beszédre Rannicher
felelt, üdvözlé a comest, s egyetértés és határozott
kitartás iránt reményét fejezte ki, midőn oly fontos
ügyek feletti tanácskozási van szó, melynek nem
csak a szász nemzet életelvit, önállóságát és lé-
telét, hanem e haza alkotmányát, sőt nagy hord-
erejűknél fogva magát az osztrák öszbirodalmat
érintke. Egyébiránt a megnyitási actusán kívül az
első ülésben nem eszkekedtek tárgyalásokba.

* E f. hó elején egy küldöttség érkezett
Bécsbe, melynek tagjai mind erdélyi románok, kik
audentiát kérnek ő Felségétől, hogy panaszt emel-
jenek báró Reichenstein volt erdélyi alkanczellár
önkenyes eljárása ellen, melyet a lelépött báró a
közigazgatás s az igazságszolgáltatás terén megen-
gedett magának. Így írják ezt a Királyhágon tuli
lapok.

— A szász egyetembe képviselőül a követ-
kezők választottak meg. Szébenben: Zimmerman
József, Rannicher Jakab, pótkövetekél Schneider
József, Schmiedt Henrich. Brassóban: Bümbesz
Frigyes, Wächter Frigyes. Segesvárott: Gull
József, Teill István. Medgyesen: Binder Lajos,
Grassius Károly. Beszterczén: Dekani Károly,
Szinger Károly. Szász-Sebesen: Hiets János,
Leonbárd Frigyes. N-Sinken: Teutsch György,
Capetus Alv-Il. Kőhalom: Lindner József, Schrei-
ber Ferencz. Ujegyház: Herbert Lajos, Binder
Mihály. Szerdahely: Macellariu Ilyés, Hahn
Frigyes. Szászváros: Balomiri János, Schuller
József.

— Zeyk László ur kijelenti, hogy a Küküllő-
megyében Sz. L. ellen keringő névtelen levelet nem
ő írta, sőt azt teljes meggyőződéséből kárhoztatja.
* Mint Tordáról írják, e hó elején a refor-
matum templom tornya összeomlott. Ezer szerencse,
hogy éjjel történt, s nem vásáros alkalommal nap-
pal, mert bizonyosan maga alá temetett volna ne-
hány embert. A kolozsvári hid-kaput is hasonló
sors fenyegeti, jó volna a bajt megelőzni.

* Pest város képviselői s választói a napok-
ban nagyszámmal felgyűlvén a városbáz nagy ter-
mébe, onnan testületileg Deák Ferencz szállásá-
ra mentek, őt a belváros képviselőiségének elfoga-
dására felkérődk. A képviselők és választók ne-
vében Holovics Boldizsár emelt szót. Deák
válaszában köszönetet mondott a bizalomért, s ha
politikai elveit és nézeteit — ugymond — Pest bel-
város kerülete elfogadván, képviselőül megválasztja,
kötelességének ismeri elfogadni a választást. „Nem
ifjú erővel lépek e térre — folytatá — melyen már
több ízben működtem, mindig őszinte tiszta szán-
dékmal, de fájdalom gyakran nem az óhajtott siker-
rel. Tiszta szándék, őszinte jó akarat most sem hi-
ányzanak nálam, de érzem, hogy a feladat nagy-
ságához képest erőm parányi. Azonban a siker Isten
kezében van, ő tőle kérünk és reménylünk ál-
dást törekvésünkre.” Végül köszönetét ismétlé. Ezután
a küldöttség, mely beszédjét több ízben élje-
nekkel szakítá meg, lelkes éljenzés közt visszavo-
nult. Ugyanis Deákot Ferencz napja estjén, tisz-
telői fátylasmenettel üdvözölték, mely alkalommal
a buda-pesti dalárda is közreműködött. A Kőlcsey-
hymusz után az ünnepeket az erkélyen megjelen-
vén, megköszönte a fényes megtiszteltetést, azon,
„minden jó hazafinak reggeli s esti imádságával”
fejezvé be szavát; „Isten áldja meg a hazát.” A
nagyhid-utca, melyre Deák erkélye szolgált, ezut-
tal utolszor volt nagyhid-utca. Másnap ugyanis Pest
városa teljes tanácsa elhatározta, hogy ez utczának
neve ezután „Deák Ferencz utca,” az eddigi szent-
tér pedig „Deák Ferencz tér” legyen.

— Hunyadmegyéből következő levelet vesz-
ztik: Olvastam „Kölöny”-ed 30-dik számába át-
vett nyilatkozatát annak a gr. Bethlen Miklósnak,
ki stb. Hogyan lehessen valónak képzeln az on
közleményében felemlített dinastikus hűségét szem-
ben itten folytatott magaviseletével, hol a megyénk-
ben általános elterjedt hír szerint az oláhok közt
egy mutatá be magát, mint Napoleon küldöttje, ki
a románokat arra figyelmezteti, hogy az uniótól
óvják magokat, mint oly rozslót, melyből nemze-
töknek nagy veszedelme támadand. Bizalmas kör-
ben pedig egy nyilatkozott, hogy miután a dispo-
sitions-fond kiürült, nincs más módja, mint port
hinteni az oláhok szemébe s magát Hátszeg köve-
tének megválasztani, miáltal a szükségességek egy
időre el lesz látva. Hogy az ifjú nemzedék ismerje
az örvényt, melyet kerülnie kell, tedd közhírré e
levelet nevemben. Felpestes, sept. 7-kén, 1865.

Makrai László.
* Tót értekeztet van készülöben Felső-Ma-
gyarországon, mint a „Narod”-nak írják. Moyses
püspök hívta össze a nevezetesh tótokat oct. 24-ére.
Moyses püspök ur, úgy látszik, nem akar Sterka-
Sulucz érsek mögött hátra maradni, a ki — mint
olvasóink tudják — az erdélyi oláhokat akarta érte-
kezetre összehívni, hogy az országgyűlés irányá-
ban teendő lépésekről tanácskozzanak. Az érsek ur
valószínűleg ezért hívott legközelebről fel Bécsbe,
hová mint tudjuk, már el is ment. Moyses püspök
ur, reméljük, oda is követni fogja.

— (Necrolog.) Gy. alfalvi Mándoky Béla, a deb-
reczeni orsz. színház tagja, s egyetlen fia Sándor,
— továbbá szeretett anyósa, (özü. Bukuresty János-
né), szül. Farkas Anna, s fia János, megtró szív-
vel jelenti szeretett kedves imádot nejeknek — a leg-
jobb anyának, az engedelmes leány, s az önfelál-
dozó jó testvérnek Mándoky Béláné született Bu-
kuresty Rózsának, élte tavaszának 22-ik évé-
ben 13 havi súlyos sorvasztó lá következtében, hol-
dog házassága 22-ik havában folyó hó 4-én este 9
órákor történt gyászos kimúltat. Maros Várárhelyt,
oct. 5 én 1865.

— Ő Felsége f. évi sept. 21-ről kelt legfel-
sőbb határozatával, bíbli Gál János nyugalmazott
valóságos királyi táblai tlnökö, az erdélyi királyi
táblánál első osztályu tlnökké legkegyelmesebben
kinevezni méltóztatott.

* V. Ferdinánd ő Felsége ujabban 4000 fo-
riutot ajándékozott a magyar akadémiának.

* (Petőfi illusztrált életrajza van készülöben.)
Oly bir, melyet kétségtelenül minden olvasónk örö-
mel fogad, kivált, ha hozzá teszzük, hogy a ma-
gyar lyrikus viszontagságos életét egyik legbensőbb
barátja s legelmesebb írónk, Pákh Albert fogja
megírni, az illusztrációt pedig a jeles Székely
Bertalan rajzolja hozzá. Külföldön számosak oly
munkák, melyek nevezetes emberek életrajzait a
szövegbe nyomott képekkel foglalják magokban, és
szerencsét kívánunk az Eggenberger-féle könyvke-
reskedés fiatal tulajdonosa, Hofmann Alfréd urnak,
hogy ilyszert munkák kiadásának sorát a fentebbi-
vel megkezdji; de szerencsét kívánhatunk hozzá iro-
dalmunknak is, melynek az igazán díszére fog válni.

— Az „Indépendance” kivonatát közli azon
körlevélnek, melyet Austria a september 20-ki ma-
nifestum tárgyában küldött külföldi képviselőihez,
melyben erélyesen ki van fejezve, hogy a mostani
állapot semmi esetben nem akar átmenet lenni az
absolutismusra, sem pedig feláldozása az october
20-ki diplomában kifejezett elveknek. Kimondatik,
hogy „Austriában az eddigi alkotmányos képviselők
csak fictio volt. Bebizonyítottuk továbbá, hogy a ki-
egyenlítés csak a kétféle reichsrath működésének
felfüggesztésével volt lehetséges.

— Sátor A. Ujbelyről írják: Mult pénteken
itt néhány 5-6 éves leánya egy kertben játszván,
többek között valahogy egy redő-szirom bokorhoz
is jutottak. Az egyik leánya e mérges növénynek
magtartóját felbontotta, s annak tartalmát mák gya-
nánt meg is ette, mire szegényke csakhamar bányi-
ni kezdett, s ez a többi gyermekeket a mérges nö-
vény magjának megévesztől visszariasztotta, sőt
jeddőkben mindayján rögtön elszédtek. A meg-
mérgezett leánya szintén hi za vánszorogván, s szül-
léi előtt iszonyu főfajásról panaszkodott, mit ezek
— okát nem tudván — csak könnyedén vették, és
a gyermeket egyszerűen lefektették. De mily nagy
vált fájdalomnak másnap reggel, midőn „fejfájással”
lefektült leánykájukat megnéztvén, ezt már csak vég-
vonaglásiban találták! A gyorsan elhivatott orvo-
sok rögtön belátták, hogy itt megmérgezés történt,
miért is különféle ellenszereket alkalmaztak, de mint
hiában. A gyermek pár óra múlva meghalt. A többi
leánykák, kikkel előtte való napon játszott, megmu-
tatták a bokrot is, melynek magtartójából szeren-
csétlen játszótársunk a vézetteljes mákot kievé.

Politikai hírek.

Francoziaország. Páris, oct. 3. Bismark
tegnap este ment Biarritzba, az nap Drouyn de
Lhuysnál volt; beszélük, hogy nagyon szívélyes
volt találkozásuk. Gyanítják, hogy a porosz
államminister mégis megnyugtató nyilatkozatokat
tett a franciaia külügyér előtt. Egy Biarritzból ér-
kezett egyén, kinek alkalma volt a császári kör
közébe juthatni, azt beszéli, hogy ő felségeik
felettébb szívélyesen vannak haogolva Bismark iránt.

A „France” szerint Észak-Schleswigben egy
a porosz királyhoz intézendő emlékirat körözött,
melyben fel fogja kéretni, hogy engedje át Schles-
wig északi részét Dániának azon módzatok szerint,
a mint neki Lauenburg átengedettett. A mai minis-
tertanács után rendkívüli futár küldetett a császár-
hoz. A párisi béke aláírónál Oroszország a romániai
viszonyok megvizsgálását indítványozta, Francozia-
ország visszautasította.

A „Köln. Ztg.” azon minapi híré, miszerint
Olaszország titkon készülődik, a félh. „Revue con-
temp.” is megerősíti, egyszerűen azt jelentvén
ki legközelebbi számában, hogy mind Olasz, mind
Francoziaországot nagyon érdekli, hogy Bismark
Austria hatalmát Németországban alássa. Ugyan-
azon eszméket fejezi ki az idézett lap, habár más
alakban, melyek a „Gasteini conventióról” meg-
jelent röpiratit, s e szerint valószínű, hogy e rö-
pirat nem csak Florenczben, de Párisban is vissz-
hangra talált. S ha csakugyan úgy volna, akkor
nemsokára eseményeket várhatunk. A cholera ter-
jeszkedik.

Olaszország. Róma, sept. 30. A „Gazz.
di Venezia” római levelezője állítja, hogy a kath.
hatalmak az esetre, ha a francziák elvonulása után
lázadás ütne ki, a rómaiak segélyére sietnének.
Francoziaország ezen fölül a pápa jelenlegi birtokát,
minden körülmény közt biztosította. Olaszország
különben azon naptól fogva, midőn a szeptemberi
conventio teljesítve lesz, magára vállal a római ál-
lamadósságból 300 millió lírát, mint a meghódított
országok után ő reá eső részt. Megjegyzendő még,
hogy a pápa utóbbi allocutiójában az irlandi fenie-
ket is kárhoztatta.

Az „International” szerint msgr Franchi
Bécsbe és Münchenbe utazott, hogy osztrák és ba-
jor csapatokat nyerjen, melyek a franciaia hadse-
reget helyettesítsenek, azonban pápai egyenruhát
kapnának. A franciaia és olasz kormányra nézve
természetesen nem lehet mindegy, ha, mit egy-
előre még mindig kétségbe akarunk vonni, megtör-
tőnek, hogy a bécsi és müncheni cabinet szolgált
embereket század, sőt ezredszámra küldene a pá-
pai egyenruházó raktárakba, hogy pápai egyenru-
hát vegyenek magukra. Az „Ind. Belge” tudni
akarja, hogy a francziák concentrálása az által lett
siettetve, hogy a római curia egy erre czélzó figyel-
meztetésre megjegyezte, miszerint a megszálló had-
sereg minél előbb elvonulását szívesen látja, azon-
ban a császár bagyna néhány ezer embert a szent
atya személyes védelmére, bizonytalan időre; a
franciaia kormány azt felelte, hogy csapatai tehát
el fognak menni, azonban egy pápai őrsapat visz-
szahagyását nem ígérheti meg. A nevezett lap sze-
rint ugyanis e kívánat megett cselet sejtettek és fél-
tek, hogy a curia reményli, miszerint azután köny-
nyű lesz összehittközéseket előidézni az őrsapat és
a római italicissimik között, s ennek következté-
ben Napoleon császár Rómához bizonytalan időre
ismét oda lenne szegezve.

Németország. Frankfurt, sept. 30. A
képviselők gyűlésen este fél 9-ig mintegy 200 kép-
viselő volt jelen. A 36-os bizottmány javaslá:
1) Határozta el a gyűlés az 1863. dec. 21-diki
nyilatkozat fentartásával: a hgségek népének azon
joga, hogy maga felett határozzon, kizár minden-
nemű erőszakolás gyakorlását, s azt, hogy sorsa
felett az ország képviselői nélkül határozzanak. A
gasteini szerződést éles kifejezésekkel elvetik. A
schleswig-holsteini egyletek szűkebb bizottmányának
1865. martius 26-kán Berlinben Poroszország javá-
ra adott engedményei, melyeket az april 19-kén
tartott kiküldötti gyűlésben megerősítettek, vala-
mint 1865. sept. 6-kán a német szövetséggyűléshez
benyújtott nyilatkozatánya a holsteini rendeknek,
kétségtelen jelei annak, hogy a hercegségek ál-

dozatra készen állanak. 2) Jelentse ki a gyűlés,
hogy Németország, s különösen Poroszország kép-
viseletének kötelessége a hgségek jogai és Schles-
wig-Holstein rögtöni állami alakítása, s a képvisel-
ők összehívása mellett határozottan és haladéktal-
anul föllépnie. 3) Mondja ki a gyűlés, hogy ellen-
zi, hogy az eddigi politika folytatására pénz szav-
vazzanak meg. Ellenben, ha a hgségek ügye a hely-
értelmében nyer megoldást, méltányosnak és be-
lyesnek látja, hogy a háboru költségeit egész Né-
metország aránylag fedezze. 4) Állítson a gyűlés
újabb 36-os bizottmányt, hogy az 1863-dik dec.
21-diki határozatok értelmében tovább működhessek.
E választmánynak joga van magát kiegészíteni,
szűkebb bizottmányt kinevezni és újabb gyűlést
hívni össze. A gyűlés a javaslatokat majdnem egy-
hangulag mind elfogadta, a badeni követ követke-
ző pótlékával: „A gyűlés ez alkalommal is szent
kötelességének tartja ismételni a német nemzetnek
azon jogos követelését, hogy parlamentje legyen.”
A 36-os bizottmány tagjai újra megválasztattak.

Berlin, oct. 3. A „Provinzial Corresp.” hoz-
szas cikket hoz ily felirat alatt: „Szűnet az osz-
trák alkotmányosságban”, melynek szót betűkkel
nyomatott vége így hangzik: „Az eddigi összalkot-
mány tehát császári manifestum által felfüggesztetett;
de az osztrák alkotmány-épület felállítása oly nagy
és számos nehézségekkel jár, miszerint a közös bi-
rodalmi képviselőt föléltetése az öszbirodalomra
nézve egy hamar nem várható. Austria birodalmi
alkotmányának sorsa újabb bizonyág arra nézve,
hogy oly alkotmányok, melyek nem a nép-élet föl-
tétéiből s annak természetszerű fejlődéséből ered-
nek, hanem a korszellem tanai után alkottattak,
sem állandósággal, sem áldásos eredménnyel nem
bírnak.”

Berlin, oct. 5. A „Steinitz Corr.” szerint a
porosz kormány elhatározta, hogy a mint a legkö-
zelebbi országgyűlési üléseken az összesurlodás je-
lei mutatkoznak, az alkotmány 63-dik cikkelyé-
hez képest az ország helyzetét kényszerű állapot-
nak fogja nyilvánítani, s választó törvényt octroyál
az osztylok rendszerének eltörlésével.

Köln, oct. 5. A „Köln. Ztg.”-ban ily czimű
cikk jelent meg: „Olasz és Magyarország.” Ezen
cikk egy olaszország levélre támaszkodva akként
nyilatkozik, hogy Austriában a pártok magatartása
és vélekedése Velenczére vonatkozólag, a pártok
értelmiségének és szabadelvű törekvéseik öszintese-
gének próbaköve fog lenni.

Orosz-Lengyelország. A „Dz. pozn.” sze-
rint az aug. 15-iki bukuresti zavarok alkalmával 60
lengyel emigranst fogtak el. Couza herceg szándé-
kozott őket illető kormányaiknak, Austriának és
Oroszországnak kiszolgáltatni, s e végett megkér-
dezte a portát, mely azonban a kiszolgáltatást meg-
tagadta. Couza herceg azért elhatározta volna, hogy
az elfogott emigransokat Amerikába szállíttatja. Volt
idő, midőn a lengyel forradalmi párt élénk rokon-
szenvet tanusított Couza herceg irányában, mivel
azt hitte, hogy felkelésre lehet őt bírni a szerbek-
kel és Türökország többi szláv népeivel az ottomán
kormány ellen. Miután a herceg utóbbi időben ha-
tározottan vonakodott a tervezett szláv szövetség-
hez, mely egyuttal Oroszország ellen is lett volna
intézve, csatlakozni, mint az „Östr. Ztg.”-nak je-
lentik, a lengyel forradalmi párt mint ellensége lé-
pett föl, és megbuktatására közösen működik az
elégedetlen bojárokkal. Ezen pártnak mindenekelőtt
az a czélja, hogy hadi bonyodalmak által a keleti
kérdés eldöntését provocalja, s ehhez csatolják leg-
közelebről Lengyelország helyreállításának remé-
nyét 1772-iki hatáiraival.

Belgium. Minthogy a belga nép és kamara
a Mexico részére teendő toborzások ellen nyilatko-
zott volt, a franciaia kormány a belga határ köze-
lében Rysselben toborzó irodát nyitott, azon 6000
idegen tisztjeinek összeszerzésére, a kiket Napoleon
császár Mexicoba szándékozik küldeni. Ezen tobor-
zás következtében sültlen-fordulnak elő szűkecs a
belga hadseregből, nevezetesen a határszéli váro-
sokból; sept. 23-kán is 9 belga altiszt szűkött el
fegyverestől. Az ezredes öröket állított ki a szűke-
vények átkelésének megállítására; de azok átmász-
tak a vár falain, ezen nyilatkozatot irván a lakta-
nya asztalára: „Magunkkal visszük fegyvereinket, s
fejenkint 20 golyót védelmünkre, azon esetre, ha-
hogy merészelnék Francoziaországba utazásunkat aka-
dályozni.” Néhány nap előtt 11 altiszt szűkött el
Doornikból Rysselbe, kol azonnal felfogadtattak al-
hadnagyokká a mexicoi idegen legióba.

Dunafejedelemségek. Kuza körlevelet in-
tézett külföldi ügyvivőiböz, — mint a „M. Post” ír-
ja — oly meghagyással, hogy azt az illető külügy-
ministerekkal közöljék. Elősorolja benne a hospo-
dár, mi mindent tett ő már a fejedelemségek álla-
potának javítására; előadja politikai programját,
s kéri a nagyhatalmak pártolását. Végül pedig nagy
emphasissal kiemeli, hogy milyen lelkesedéssel fo-
gadta őt a nép, midőn visszajött Emből, találó bi-
zonyítékul annak, hogy az anarchiát kárhoztatja s
az országfo hazafias törekvései iránt elismeréssel
viseltetik; legvégül kijelentvén, hogy az aug. 15-ki
zavargás csak elkülönült cselekmény volt, melynek
semmi gyökereit nem lehetni fel az országban.

Nyitpost. B. A. urnak Kis-Petribé. A levél
nyitléri díja annak terjedelméhez képest 12 forint o. é., s csak
annak kiegészítésével adható.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

